WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

VIERMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

NUMMER 1
VOORJAAR 2019
JAARGANG 14

3 FOCUS THEMA
Bestuurlijke maatregel als bondgenoot bij handhaving natuur

7 FOCUS BELEID
Westtoer | ProCoRo Waterbalans kustpolders

8 IN DE KIJKER
West-Vlaamse Natuur-studiedag 2019

15 HET VERHAAL VAN DE DOENER
Pierre Hubau, boswachter bij ANB

16 OVER DE SCHREVE
Bij ons in de Jordaan waar de reigers in de grachten staan : Amsterdamse ecologische structuur als inspiratie

18 PERSPECTIEF
Burgemeester Francis Benoit, Kuurne en Burgemeester Dirk De fauw, Brugge

12 FOCUS THEMA
Mestverwerking in West-Vlaanderen : de grenzen voorbij

INTRO

Peter Hantson

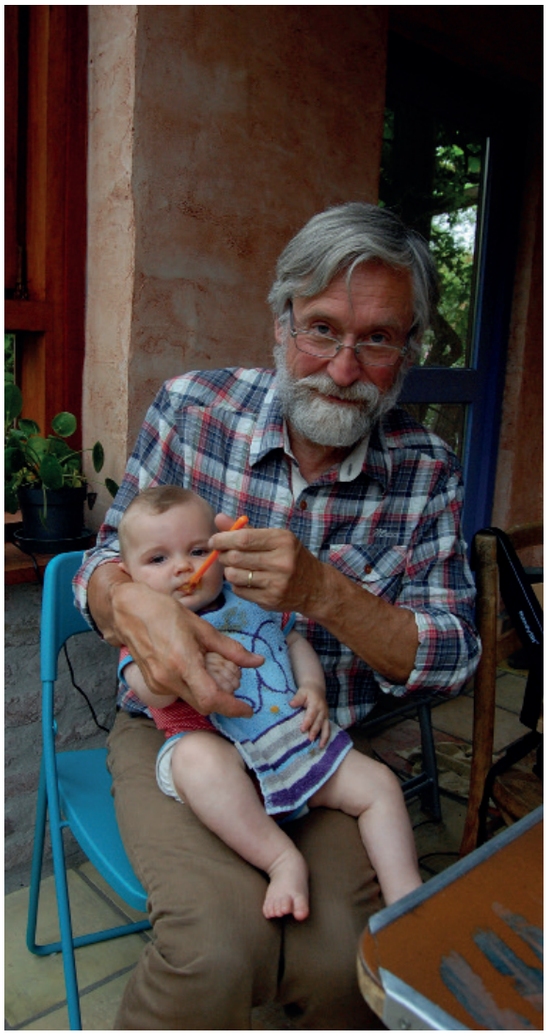

Meer dan 70 000 mensen roepen om verandering tijdens de klimaatmars. 3 weken na elkaar spijbelen leerlingen. Van ruim 3000 naar meer 35 000! Een hartverwarmende roep om een andere politiek: samenwerken op verschillende bestuursniveaus om een vooruitstrevend, samenhangend én sociaal klimaatbeleid uit te voeren.

Het klimaatverhaal is een harde realiteit die sommige politici nog steeds niet zien. Maakt politiek en macht je echt wereldvreemd? Van politici wordt juist verwacht dat zij problemen zien en consistent aanpakken! De kennis over de klimaatsverandering ligt er. Nu de oplossingen. Wij geloven dat ecologische processen het grootste deel van het antwoord in zich dragen. Maar dan moeten we ze ook meer ruimte geven.

Het Betonrapport van Natuurpunt wees op de ongeziene snelheid waarmee we open ruimte blijven innemen. De West-Vlaamse Milieufederatie maakte er in vorig tijdschrift een provinciale vertaling van. En Natuurpunt Mandelstreke, nam deze, samen met VELT, als basis voor drie Betonstop-acties in Roeselare. Bouwplannen zat in Roeselare: opvulling van 2 beekvalleien voor verkavelingen, aansnijden van oude tuinen -met vaak 100-jarige bomen- voor 'inbreiding', vertragingen van het stadsbos … Net de omgekeerde beweging zal geld uitsparen in de toekomst: groen-blauwe assen in de binnenstad, minder beton, behoud van grote tuinen en open beekvalleien … Dergelijk beleid houdt rekening met de noden van een stad binnen een veranderend klimaat. Natuurpunt en Velt Roeselare willen mee nadenken over dergelijk beleid voor de stad. De West-Vlaamse Milieufederatie binnen de Provincie.

Peter Hantson
Voorzitter Natuurpunt Mandelstreke
Bestuurslid West-Vlaamse Milieufederatie

'Wij geloven dat ecologische processen het grootste deel van het antwoord in zich dragen. Maar dan moeten we ze ook meer ruimte geven.'

FOCUS THEMA

De bestuurlijke maatregel als bondgenoot bij handhaving natuur

Houtwallen, knotwilgen, hoogstambomen, hagen, poelen, …typeren ons traditioneel landschap. Ze geven onder andere rust, schoonheid, regelen de waterhuishouding en leveren een rijkelijke bijdrage aan de biodiversiteit. De laatste jaren gaan veel kleine landschapselementen echter letterlijk voor de bijl.

Stilletjes verandert het landschap

Stilletjes verandert het landschap van West-Vlaanderen. Meer dan 24 kilometer, 24.222 meter aan hagen, houtkanten, knotwilgen,… werden verwijderd in 2015-2016, over heel Vlaanderen. Dit meldt ons het handhavingsrapport van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Maar dit is slechts een topje van de ijsberg. Het gaat hier immers over de vastgestelde overtredingen. Er verdwijnt dus aanzienlijk meer. Voor West-Vlaanderen bestaan er geen aparte cijfers.

Het Agentschap Natuur en Bos hanteert de volgende definitie :'Kleine landschapselementen zijn de lijn- of puntvormige elementen waarvan het uitzicht, de structuur of de aard deel uitmaken van de natuur. Deze elementen kunnen het resultaat zijn van menselijk handelen.' Kleine Landschapselementen (KLE) kunnen dus houtkanten, hagen, struwelen, poeltjes, veedrinkplaatsen, maar ook dijken en holle wegen zijn.

Eertijds zorgden kleine landschapselementen onder andere voor hout om te warmen of voor plaagbestrijding of afspanning van weiden. Poelen leverden water aan de weidekoeien, maar ook ruimte voor kikkers en salamanders. Rietkragen zorgden dan weer voor dakbedekking, veevoeder en vlechtmateriaal, maar ongeweten zorgden ze er ook voor dat nitraten uit het water werden gefilterd en boden ze bescherming voor heel wat vogels en vissen. Het boerenlandschap was nog versnipperd, maar de hagen boden een autostrade voor beestjes die zorgden voor plaagbestrijding en bestuiving en tegelijk, dat er geen aarde van de heuvels stroomde en water de tijd had om de bodem in te dringen.

Met het verwijderen van deze kleine landschapselementen, verdwijnen ook deze ecosysteemdiensten: diensten die door het hele systeem aan de mens worden geleverd.

Machteloos toezien op de teloorgang van het landschap?

Natuur- en landschapsminnende mensen en verenigingen zien het verdwijnen van wat eeuwenlang ons landschap typeerde met een gevoel van machteloosheid aan.

Er bestaat wel wetgeving die regelt dat houtwallen niet zomaar gekapt mogen worden en poelen niet zomaar gedempt. En voor het verwijderen van kleine landschapselementen moet een vergunning worden aangevraagd. Meestal bij de gemeente. Zij wint hiervoor in vele gevallen advies in bij ANB. Maar omwille van besparingsmaatregelen en herschikken van prioriteiten, maakt ANB geen inschatting meer van de impact op natuurwaarden in agrarisch gebied. Maar de principes van stand-still en zorgplicht blijven in principe overeind.

Vaak verdwijnen kleine landschapselementen ook stilzwijgend zonder vergunning. Dan is er sprake van een milieudelict. Of daar een sanctie op volgt of niet, staat of valt met handhaving, het sluitstuk van het beleid. Zonder handhaving blijft niet-naleving van de wet problematisch. En juist op dat vlak loopt het in de praktijk niet zo vlot. Natuurliefhebbers en -verenigingen hebben de ervaring dat klacht indienen tegen of proberen verhinderen van kappingen en dempingen weinig oplevert. Toch zijn er de laatste jaren een paar nieuwe maatregelen ingesteld die hoopgevend zijn voor een betere bescherming van kleine landschapselementen, bedreigde fauna en flora enz…

Natuurinspectie houdt toezicht, ook buiten natuurgebieden

De natuurinspectie werd in 2007 opgericht met handhaving als kerntaak. Natuurinspecteurs mogen toezicht houden buiten de terreinen van het Agentschap natuur en Bos (ANB) en overal opsporingen verrichten. Natuurinspecteurs zijn zowel gewestelijk toezichthouder als gewestelijk milieu-opsporingsambtenaar (officier van de gerechtelijke politie) en specialist van handhaving van milieubeheerregelgeving. Deze milieubeheerregeling gaat over het natuurdecreet (o.a. het soortendecreet, de wetten omtrent vogelvangst, vegetatiewijzigingen..), het bosdecreet, het jachtdecreet en de wet op de riviervisserij. Daarnaast ook het materialendecreet (in ruimtelijk kwetsbare gebieden), de CITES-wet (binnenlandse handel in bedreigde soorten), het pesticidendecreet, het mestdecreet, het Nagoya-protocol (genetische biodiversiteit tussen landen onderling) en de uitvoeringsbesluiten van al deze decreten. Momenteel zijn er slechts 28 natuurinspecteurs voor heel Vlaanderen aan het werk.

In 2008 kwam er het milieuhandhavingsdecreet. Dit decreet bundelde alle handhavingsinstrumenten en strafbepalingen. Er ontstonden gespecialiseerde parketten.

Er zijn momenteel ook nog 85 boswachters aan het werk, maar hun aantal daalt gestaag. Bovendien hebben boswachters tegenwoordig veel beheertaken. Dit zorgt er voor dat handhavende taken in gewicht afnemen in hun takenpakket. Boswachters kunnen ook enkel toezicht houden op terreinen in beheer van ANB.

Proces Verbaal versus bestuurlijke maatregel

Wanneer er sprake is van een nietnaleving van een milieu- of natuurwet, kan men een **proces-verbaal** (PV) laten opmaken, die naar het parket gaat. Het parket kan vervolgens kiezen of ze het PV doorstuurt naar de afdeling milieuhandhaving (AMMC) of seponeert. Wanneer het PV wordt vervolgd, krijgt men een strafrechtelijke sanctie of boete.

In de plaats van een PV, kan men na melding ook een **verslag van vaststelling** laten opmaken door een toezichthouder. Dergelijke verslagen worden altijd doorgestuurd naar de afdeling milieuhandhaving (AMMC). Vervolgens komt de milieu-inbreuk dan op lijst van de Vlaamse regering . De seponeringsgraad is daardoor veel lager en deze procedure leidt dan ook in bijna alle gevallen tot vervolgen en sanctioneren. Deze zogenaamde bestuurlijke maatregel is geen strafrechtelijke sanctie, maar een instrument dat er op gericht is het leefmilieu te herstellen. Het niet uitvoeren van de maatregel kan sinds 2014 ook leiden tot dwangsommen. De milieu-inbreuk moet wel door een bevoegde persoon, dus een toezichthouder, worden vastgesteld.

De **bestuurlijke maatregel** is een krachtig handhavingsmiddel, die kan leiden tot een regularisatiebevel: men moet de inbreuk beëindigen, de gevolgen herstellen en herhaling voorkomen. Het kan ook leiden tot een stakingsbevel: de overtreder moet de activiteiten stopzetten of een dwangsom betalen. Ook een bestuurlijke aanmaning is een mogelijkheid en niet vrijblijvend: men dient de inbreuk te herstellen tegen bepaalde tijd en een dwangsom betalen als men dit niet tijdig doet. Nog een bijkomend voordeel van deze bestuurlijke maatregel is de korte doorlooptijd k. Wie niet akkoord gaat, kan in beroep gaan bij de bevoegdeminister.

Bestuurlijke maatregelen zijn al opgelegd geworden bv. bij vogelvangst in tuinen, vergiftigen van vossen, fuiken uitzetten voor palingvangst, scheuren van kustpoldergraslanden,…

De invoering van de bestuurlijke maatregel heeft al tot een spectaculaire stijging van de vervolgingsgraad geleid. Vandaag de dag is de vervolgingsgraad van de gemelde overtredingen 90%. Een forse toename t.o.v. vroeger toen een proces-verbaal vaak geklasseerd werd.

Natuurverenigingen kunnen vragen een bestuurlijke maatregel op te leggen

Belanghebbende derden, zoals natuurverenigingen, kunnen vragen een bestuurlijke maatregel op te leggen. De natuur- of milieuvereniging moet dan wel al minstens 3 jaar een vzw zijn en in haar statuten aangeven dat ze werkzaam is binnen het gebied waar de milieu-inbreuk zich afspeelde.

Een bestuurlijke maatregel aanvragen kan door een aangetekend schrijven naar bevoegde personen (toezichthouder, gouverneur of burgemeester). Als een verzoek wordt gericht aan een persoon of instantie die niet bevoegd is om obestuurlijke maatregelen op te leggen of aan een instantie, dan wordt deze zo spoedig mogelijk doorgestuurd aan de juiste persoon of instant.

Het verzoek moet de volgende gegevens bevatten: naam en adres, aard van het verzoek met een toelichting van het milieumisdrijf, een indicatie van de geschonden regelgeving waarop het verzoek steunt, de wijze waarop de organisatie rechtstreeks nadeel ondervindt door het beweerde milieumisdrijf, dan wel een belang heeft bij de beteugeling ervan, dehandtekening en een inventaris van de eventueel bijgevoegde stukken.

Het is zeer belangrijk dat dergelijk verzoek voor het opleggen van een bestuurlijke maatregel voldoende gemotiveerd en onderbouwd is om aannemelijk te maken dat de milieuregelgeving geschonden werd. De vereniging die het verzoek indiende krijgt zo spoedig mogelijk -en in elk geval binnen een termijn van maximum 45 dagen na de ontvangst van het verzoek- een gemotiveerd antwoord over de beslissing. Als dit antwoord niet

voldoet, kan in beroep gegaan worden bij de bevoegde Vlaamse minister.

In de periode 2011- 2016 werden er 910 bestuurlijke maatregelen gevorderd over onder andere ontbossing, vegetatie, kleine landschapselementen, vogels en verboden tuigen. Dit is nog relatief weinig omdat de mogelijkheid nog te onbekend is. Hoe vertrouwder de maatregel hoe meer verzoeken er worden verwacht. En daar kunnen ook natuur- en milieuverenigingen aan bijdragen.

Bronnen :

Handhavingsrapport 2015-2016 :

https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurinspectie/handhavingsrapport

Wetgeving & vergunningen:

https://www.natuurenbos.be/wetgeving
https://www.natuurenbos.be/natuurwijzigen/verboden
https://www.natuurenbos.be/natuurwijzigen/omgevingsvergunning

Artikel tijdschrift West-Vlaamse Milieufederatie voorjaar 2018 :

https://issuu.com/wmfkoepel/docs/tijdschrift_lente_2018

Toelichting voor de West-Vlaamse natuur- en milieuverengingen door Sven Vrielynck, Celhoofd Natuurinspectie West- & Oost-Vlaanderen bij de infosessie handhaving en natuur van de West-Vlaamse Milieufederatie i.s.m. Natuurpunt Midden West-Vlaanderen op 29.11.2018 te Torhout

Tekst Katty De Wilde

Westtoer

Duurzaam toerisme wordt één van de speerpunten voor 2019-2024. Westtoer neemt de voorstellen van de West-Vlaamse Milieufederatie mee.

De oproep van de West-Vlaamse Milieufederatie voor een natuurversterkend en meer ecologisch toerisme oogstte bijval. Heel wat Natuurpuntafdelingen hebben een aantrekkelijk toeristisch aanbod: van ganzentrek tot fluisterboot. Met hun natuurgebieden versterken ze de schoonheid van de provincie. En waar de gidsen mee aan tafel zitten, kan de druk op de natuur begeleid worden.

Maar er kan meer: door de peters/meters van de recreatieve routes in opleiding te voorzien, kunnen natuurlijke bermen rekenen op extra ogen en zorg. Natuurlijke stranden -en kustbescherming- kunnen versterke in combinatie met rookvrije stranden en handmatig opruimen. De strandcabine van Sam&Peppa kan gecombineerd worden met 'nudging', een duur woord voor het aanbieden van laagdrempelige educatie. Je kan er een inzamelplaats voor afval van maken en een jeton uitreiken om te besteden op de dijk, als dank voor het ruimen van het strand. Je kan kusthoreca engageren om statiegeld in te voeren op eigen flesjes, plastic te weren, afval te vermijden, via de Blauwe Vla.

Transport tussen de stations en hotels in toeristische centra met elektrische bakfietsen? Ecochic-arrangementen waarbij een verblijf op een bioboerderij wordt gecombineerd met fysieke arbeid? Kwaliteitslabels voor hotels uitbreiden met échte duurzaamheid (vegetarisch en lokaal/ duurzaam transport/ ecologische onderhoudsproducten…).

Er is veel mogelijk en er is een markt voor. Wij willen die markt mee aanboren, samen met Westtoer en andere betrokken diensten.

Tekst Bart Vanwildemeersch

Waterbalans

Afgelopen zomers werd onze provincie getroffen door langdurige droogte. Door de ontwrichting van ons klimaat geeft extremere weersomstandigheden, waardoor dergelijke situaties in de toekomst waarschijnlijk nog vaker zullen voorkomen. Waterbeschikbaarheid wordt daardoor een bepalende factor voor landbouw, natuurbehoud en drinkwaterproductie.

De Provincie liet het studiebureau Antea daarom een ruimtelijke waterbalans opstellen, die de waterkwantiteitshuishouding beschouwt met voorop de beschikbaarheid van zoet oppervlaktewater nodig om droogteschade te voorkomen. Het IJzerbekken, dat tijdens de zomer slechts weinig gebiedsvreemd water aanvoert blijkt het kwetsbaarst. In de Oostkustpolders is de situatie beter, door bevoorrading uit het Leiebekken.

Het rapport wijst op het belang van het ondiepe (freatische) grondwater om droge periodes te overbruggen. Maar de grondwatertafel wordt vaak onvoldoende aangevuld tijdens de winter. Te lage waterpeilen in de polders en nog toenemende verharde oppervlakte zijn daarvoor nefast. Meer oppervlaktewater moet gebufferd worden op het ogenblik dat het voorradig is, in plaats van het zo snel mogelijk af te voeren naar zee. Het aanleggen van bufferbekkens is een optie, maar vereist te grote oppervlakte. Waterreserves aanleggen in de winter door hogere waterpeilen te hanteren in waterrijke gebieden en/of het volume van waterlopen vergroten is realistischer.

Deze macro-studie vormt een eerste stap om de waterbalans in onze provincie in kaart te brengen. Een grote tekortkoming is dat de waterbehoefte voor natuurdoelen niet behandeld wordt. Verdere uitwerking is dus zeker gewenst.

Tekst Robrecht Pillen

ProCoRo

In ProCoRo West-Vlaanderen kwamen december 2018 kwamen 2 gevoelige dossiers terug op de agenda :

Het PRUP Menen-West, een regionaal bedrijventerrein van 70ha, werd in 2014 vernietigd door de Raad van State omdat er te weinig alternatieven onderzocht werden en er onvoldoende rechtszekerheid was over de ontsluiting van het bedrijventerrein. Het provinciebestuur besliste in 2018 het PRUP te hernemen. Het nieuwe ontwerp PRUP heeft echter weinig wijzigingen ondergaan t.a.v het vorige. De ontsluiting via een aanpassing van de N58 is ondertussen wel concreter geworden. De West-Vlaamse Milieufederatie adviseerde dit PRUP ongunstig omdat voor ons de behoefte aan nog een bedrijventerrein voor deze regio onvoldoende is aangetoond, het nulalternatief niet ernstig onderzocht werd en de verharding van deze waterrijke open ruimte de waterhuishouding ernstig zal verstoren.

Ook het PRUP voor een omleidingsweg te Anzegem kwam weer op de agenda. Er werden diverse mogelijke tracés uitgewerkt waarvan de deputatie een tracé koos dat een klein stukje VENgebied doorkruist. De West-Vlaamse Milieufederatie adviseerde dit stukje VEN te ontzien.

In januari stond de startnota van het PRUP Raversyde op de agenda. Men wil het provinciaal domein voorzien van een nieuw onthaalgebouw. De West-Vlaamse Milieufederatie en lidverenigingen maken nog voorbehoud bij de plannen, maar hebben alvast zeker principiële bezwaren m.b.t. het voorstel van het accentueren van de toegang met een zeedijkplein langs de kustlijn waarvoor een deeltje strand zou moeten ontVENd worden.

Tekst Katty De Wilde

V.U.: Peter Norro, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Brugge - Foto © Patrick Kerseblick

PROGRAMMA

Voormiddag

09.00 **Ontvangst en koffie**

09.30 **Welkom**
Olivier Dochy - Provincie West-Vlaanderen

09.35 **De historiek van het bos in West-Vlaanderen van ijstijdentoendra tot stadsrandbos**
Theo Vitse-Agentschap voor Natuur en Bos

10.05 **Weet waarover je spreekt: ecopedia.be toont de weg in het kluwen van' bostypes'**
Wim Massant-Inverde

10.35 **Waardevolle vegetatie na bebossing van landbouwgrond, kan dat?**
Luc De Keersmaeker -INBO

10.55 **Korte mededelingen over natuurprojecten**

11.05 **Pauze**

11.35 **Hoe gezond zijn onze bossen en wat heeft klimaatverandering in petto**
Geert Sioen-INBO

12.05 **Recente vleermuisontdekkingen in de West-Vlaamse bossen**
Bob Vandendriessche- Natuurpunt

12.30 **Middagpauze met vegetarische broodjeslunch**

Namiddag

13.50 **Zeldzame bosvlinders in de bosarmste provincie**
Dirk Maes-INBO

14.20 **Goede zeelucht? Korstmossen op bomen langs de kust**
Dries Van den Broeck-Werkgroep Korstmossen

14.50 **Geslaagd actieplan Vinpoot-salamander in het Houtland**
Leen Herrewyn-RL Houtland

15.05 **Pauze**

15.30 **Groenhovebos : dient ons beheer het bos?**
Zuster Marie-Dominique
Dienstenhuis Groenhove Torhout

16.00 **Wijnendalebos : een oerbos in wording**
Kris Vandekerkhove-INBO

Tijdens het eerste plenaire middag-gedeelte loopt parallel een excursie naar het Ecolab van de KULAK :
Hoe verschillen jonge aanplantingen van spontane bosontwikkelling
Luc De Keersmaeker - INBO en
Lore Bulteel - KULAK

De dag wordt afgesloten met een **receptie,**verzorgd door de vrijwilligers van Natuurpunt.

natuurpunt KU LEUVEN kulak AGENTSCHAP NATUUR & BOS WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

21.12.2018 : West-Vlaamse Milieufederatie voert actie voor een robuust provinciaal water- en natuurbeleid

@steve_vdb En zo werkt het wel (natuurlijke kustverdediging). Best niet te beperken tot de natuurgebieden: natuur kan hardcore economische berekening zijn (foto:Luc David). pic.twitter.com/uAHvK2ZGRA

Meer lezen? https://twitter.com/WMF_Bart

‘Anuna De Wever en de bosbrossers hebben het bij het rechte eind’

Dat stelde Lieven Deschamphelaere, voorzitter Natuurpunt in het Vlaamse parlement bij ontvangst van de Gouden Erepenning.

Wat de oplossingen betreft moet niet alleen naar technologische vernieuwingen gekeken worden, maar ook naar de mogelijkheden van de natuur zelf. Niet alleen de ontbossing moet stoppen, maar ook moet dringend werk gemaakt worden van herbebossing.

Bron:
www.knack.be

West-Vlaamse Milieu-federatie genomineerd voor groene pluim

Graag op de hoogte blijven van de tweets van de West-Vlaamse Milieufederatie?

Volg @WMF_Bart!

900 bezwaren tegen komst tweede kippenstal in Beerst (Diksmuide)

In de Klierstraat in Diksmuide is er al een kippenbedrijf met 168.000 kippen. De echtgenote van de zaakvoerder wil een nieuw kippenbedrijf oprichten voor 84.000 kippen op een stuk onbebouwd landbouwgrond.

Er werden tegen de komst van het bedrijf meer dan 900 bezwaren ingediend. De uiteindelijke beslissing over de omgevingsvergunning ligt bij de deputatie van West-Vlaanderen.

Bron : www.hln.be>regio>Diksmuide

23.12.2018 : Natuurpunt Mandelstreke, Velt Roeselare en buurtbewoners voeren actie tegen plannen van Stad Roeselare om 2 groenzones in de Klokkeputstraat te verkopen voor bouwgrond

FOCUS REGIO

Mestverwerking in Mest-Vlaanderen : De grenzen voorbij

Luidt de weerspreuk 'Sint-Antonius schoon en helder, vult 't vat en ook de kelder', dan wordt die toch heel letterlijk genomen in ons varken- en kippenland. Een nieuwe reeks aanvragen voor mestverwerking tot 90.000 ton, is de volgende stap in de industrialisering van onze veeteelt.

Van open mestvaalten naar industriële veebedrijfssites

Het verhaal van de mestverwerking begint in de jaren '80 van vorige eeuw. Enorme landbouwsubsidies stuwden de veestapel naar ongekende hoogte, binnen een regelluw kader. Menig beekje borrelde door de rottende algen, veroorzaakt door een gigantisch overschot aan mest in het oppervlaktewater.

Het was de CVP-minister Kelchtermans die met het MiNaplan de eerste stappen richting milieubeleid zette. Maar gezien de beperkte resultaten volgden al gauw een Mestdecreet en in '95 het eerste MestActiePlan (MAPI), met als doel: geen bijkomende mestproductie in Vlaanderen. Een stop op de groei van de veestapel –door nutriëntenemissierechten- werd bij het vertrek van de CVP uit de regering, al gauw aangevuld door de zachte afbouw van de veestapel. De dioxinecrisis resulteerde in een scherpere controle van de veeindustrie en daling van de veestapel.

Landbouwdruk op de nieuwe regering, na de paarsgroene, zorgde in 2004 voor het afvoeren van de afbouw van de veestapel: 'duurzame' groei werd het nieuwe credo. Met uitbreiding mits mestverwerking in 2007, nam begin 2008 de veestapel terug toe. Onder druk van de mestverwerkende sector, werd waterkwaliteit ondergeschikt aan de uitbouw van de mestverwerkende industrie.

Om toch enige maat te houden werd de erg liberale omzendbrief van Van Mechelen (RO2000/02) in 2006 bijgesteld door minister Crevits (RO/2006/01). Beide omzendbrieven gven (en de laatste geeft) een richtkader voor inplanting van installaties voor mestbehandeling en vergisting in Vlaanderen. Waar voor de eerste omzendbrief tot 250.000 ton per jaar in landbouwgebied kon verwerkt worden, werd dit nu beperkt tot 60.000 ton. De voorwaarden voor de inplanting waren ruimtelijke inpasbaarheid, mobiliteit, inputmateriaal (stromen niet afkomstig van land- en tuinbouw (bijv. slachtafval) mogen tot 40% van het geheel uitmaken) en rechtszekerheid voor het bedrijf. Slechts in specifieke situaties kn hiervan afgeweken worden.

Intussen zitten we aan MAP 6. De evaluaties van de voorgaande edities blijven somber, de antwoorden identiek: technische maatregelen, sensibiliseren en handhaven (laatste zonder extra middelen). Hoewel de effecten van de grondige afbouw van de veestapel direct zichtbaar waren in de jaren na 2000.

Mestverwerkers toveren geen mest weg

Je hebt mestbewerking en mestverwerking. Mestbewerking heeft niet als eerste doel om minder nutriënten op de akkers te brengen, in tegenstelling tot mestverwerking. Een voorbeeld van mestbewerking is het vergisten van mest om energie op te wekken. De energie die mestvergisten oplevert, komt echter nauwelijks uit de mest (met uitzondering van koeienmest). Enkel door het toevoegen van gras, groenteresten of ander (slacht)afval wordt voldoende methaan aangemaakt. Dit methaan wordt dan ingezet voor elektriciteitsproductie en warmte. De overschot ('digestaat') wordt behandeld als mest (stikstof en fosfaat verdwijnen immers niet) en komt zo ook wel in de mestverwerkers. Vergisters zijn veelal te herkennen aan het koepeltje op het dak. Maar dit is een ander verhaal.

Mestverwerking is het proces waarbij mest zo weinig mogelijk op de eigen akkers komt. Dit kan door export (naar vnl. Duitsland, Frankrijk, Nederland). Een andere manier is het scheiden van de drijfmest in een dikke fractie en een dunne fractie en het verder verwerken hiervan. De dikke brij wordt eventueel gedroogd en hier als mestkorrels verkocht en geëxporteerd (tot in

Vietnam). De dunnere fractie wordt ontdaan van zoveel mogelijk nitraten (omzetting tot stikstofgas in de lucht) en fosfaten om dan geloosd te worden of op het land gesproeid (effluent). Heel wat van de processen (drogen, scheiden,…) verbruiken heel wat energie. En ook de kost valt niet te onderschatten (ondanks de subsidies): voor de verwerking van varkens- of runderdrijfmest betaalt de veehouder gemiddeld 17-18 euro/ton ruwe mest (aan de poort geleverd). Deze prijzen zijn echter regio-afhankelijk. Bij terugname van effluent wordt gemiddeld een korting van 4 euro/ton gegeven. Deze prijzen zijn excl. BTW (21%). (www.vcm-mestverwerking.be/nl/faq#).

De landbouw spreekt hier van een circulaire economie, maar de definities hierover durven wel eens uiteen te lopen. Voor de West-Vlaamse Milieufederatie produceert kringlooplandbouw evenveel mest, als de eigen akkers nodig hebben om vruchtbaar te blijven. En dat is hier niet het geval.

Wat gaat er in een mestverwerker?

Alle mest die omwille van te weinig akkerland/te veel dieren en het streven naar een goede waterkwaliteit niet kan uitgereden worden. In 2017 werd zo 3,5 miljoen ton mest vanuit de eigen veeteelt, afgevoerd naar een verwerker. Vooral varkensmest. Procentueel wordt kippenmest het meest verwerkt. Daarnaast werd 960.000 ton vanuit het buitenland voor verwerking ingevoerd. 30% van de Vlaamse mest wordt verwerkt (export of verwerkingsinstallatie), de rest gaat het land op. (VMM, 2018)

West-Vlaanderen: het wèreldploegsje

Een 50% van de Vlaamse mestverwerking gebeurt in West-Vlaanderen (VCM, 2018), bijna 2 miljoen ton. Om ruimte te laten voor groei, heeft West-Vlaanderen nog een vrije capaciteit van 728.044 ton, of 14% binnen de bestaande installaties. Leeg dus. Dit net iets meer dan de helft van de totale vrije capaciteit in Vlaanderen. Die kan worden ingevuld, moest er terug een uitbreidingsgolf zijn, de regels verstrengen, of de buurlanden onze mest niet meer zouden willen. In het licht van deze informatie, willen we je meenemen naar de nieuwe aanvragen.

> *“Een absoluut totaal maximum tonnage van 60.000 ton inputmateriaal per jaar is vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar, waarbij de capaciteit boven dit absoluut maximum in agrarisch gebied niet mogelijk is.” (RO/2006/01).*

Wat kan je daar nu op tegen hebben? 90.000 ton in landelijk gebied?

Aanvragen voor mestverwerking, komen regelmatig voor in onze provincie. Aanvragen van mestverwerking boven de 60.000 ton, zelfs tot 90.000 ton - gezien de omzendbrief Crevits - veel minder. D’Hoore, Bioverti en Compovit in respectievelijk Wingene, Tielt en Veurne, waagden de sprong.

Zowel D’Hoore (2002) als Bioverti (2012) starten bescheiden. D’Hoore surft mee op de uitbreiding mits mestverwerking en breidt gestaag uit tot 60.000ton. Met een verwerking van 30% mest en 70% digestaat (of 42 kton) uit de biogasinstallatie van Shanks (nu Renewi). 70% afvalverwerking dus. Bioverti begint pas in 2012 en breidt in drie jaar al uit tot 60.000 ton. ‘Rendabiliteit’ en het ‘nog maar eens verstrengen van de bemestingsnormen’, ‘verplichten’ beide bedrijven om uit te breiden tot de grens van 60.000 ton per jaar. Het eigen aandeel blijft beperkt: 12.435 ton bij D’Hoore en 4.195 voor Bioverti. Compovit verwerkt in 2018 de mest van 4.219 varkens van voederfabrikant Pauwels, een 4.641 ton mest.

Eind 2018 vragen de drie bedrijven een uitbreiding aan: Bioverti en D'Hoore tot 90.000 ton en Compovit tot 85.000. En ook nu is bezorgdheid om milieu de drijfveer achter de uitbreidingen: verstrenging bemestingsnormen binnen MAP6 (hoewel nog niet goedgekeurd), bijdrage aan een kringloopeconomie, zoals OVAM die voorstaat en het behalen van klimaatdoelen.

RO/2006/01: Bedrijfsgebonden

Geen van de verwerkers kan overleven, als geen externe mest wordt aangevoerd. Daarvoor is de eigen fractie mest te beperkt. Daarenboven worden varkensbedrijven tot op meer dan 100km opgevoerd als leveranciers van de extra aangevraagde hoeveelheid, hoewel ook de regionale inbedding van belang is binnen de omzendbrief.

RO/2006/01: Transport

16 transporten per dag voor D'Hoore en 18 voor Bioverti en Compovit –enkel mest en verwerkte producten. Voor Bioverti moet dit gecombineerd worden met oa. de transporten van en naar de slachthuizen De Brabandere en het Exportslachthuis op dezelfde baan. Bij D'Hoore en Compovit is de landelijke baan smal en niet voorzien op zwakke weggebruikers. Hoewel de omzendbrief spreekt van een beperking van afstandstransport, omwille van de kosten, worden afstanden van meer dan 100km niet geschuwd in de aanvragen.

RO/2006/01: Ruimtelijke inpasbaarheid

Zowel D'Hoore als Compovit liggen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. In principe mag de schoonheid van het landschap dan niet worden aangetast. Maar de nieuwe codextrein zette de deur open, mits maatregelen. Maar ook in het verleden werd hier al op afgeweken. Met de stelling dat deze installaties deel uitmaken van het boerenlandschap, worden ze amper nog weggestopt, laat staan geweigerd. De uitweg naar bedrijventerreinen werdtot op vandaag amper benut-hoewel het Vlaams Coordinatiecentrum voor mestverwerking (VCM) binnen de omzendbrief de opdracht kreeg om deze piste actief te onderzoeken. Mogelijks spelen grondprijs en weerstand bij omwonenden hier in mee.

En wat met mogelijke gezondheidseffecten?

In Vlaanderen bestaat geen onderzoek naar de gezondheidseffecten van de intensieve veeteelt op de omwonenden. Laat staan voor de mestverwerking. In de milieueffectenrapportage (MER) wordt dan ook uitgegaan van een nuleffect. Klopt dit?

Fijnstof en endotoxinen (celwanden van afgestorven bacteriën) hebben een bewezen effect op de luchtwegen van omwonenden en zeker voor COPD-patiënten (VGO, 2016). Alles hangt af van doses, blootstellingsduur, gevoeligheid van de ontvanger en aard van de stoffen. Ook geuroverlast heeft aangetoonde effecten op zowel het welzijn als de fysieke gezondheid.

Zowel Bioverti, als Compovit lozen effluent (40.000 l/dag). Effluent is het 'water' dat overblijft na het scheiden van de dikke fractie. Dit water mag beperkt zouten bevatten en wordt gemeten op gehalte nitraten en fosfaten. De bacteriële samenstelling wordt niet gemonitord, hoewel bewezen is dat zelfs met aangehaalde technieken nog steeds salmonella en Enterococcen, alsook antibioticaresten overblijven (RIVM, 2017).

Vlaanderen experimenteert in het maken van kunstmest uit dierlijke mest. Moest er behoefte zijn aan extra mest, zou dit een antwoord kunnen zijn op het energieverslindende procedé waarmee op vandaag kunstmest uit stikstofgas in de lucht wordt gemaakt. Om deze kunstmest (ammoniumnitraat/"-sulfaat) te maken, is er een zuur nodig (zwavelzuur of salpeterzuur). En dat houdt risico's in. De onderzoeken naar de ramp in Zevekote, brachten aan het licht dat de controle op de installaties gebrekkig was. Productie van kunstmest en het werken met dergelijke stoffen, hoort voor ons, gezien de risico's, thuis op een bedrijventerrein.

Aanzuigeffect

De mestverwerkingssector haalt duidelijk haar slag thuis: de toevoer van mest neemt toe en geeft ruimte aan regionale uitbreiding van de veestapel. Hoewel subsidies als doel hadden de waterkwaliteit te verbeteren, zorgen ze eerder voor een aanzuigeffect voor nieuwe en grotere stallen en een integratie van voeder-, veeteelt en mestverwerkende bedrijven. De industrie neemt het platteland in en de kleine boer verdwijnt naar de rand. En ook zij dienen bezwaar in tegen de komst van de industrie in landelijk gebied.

De West-Vlaamse Milieufederatie pleit, samen met Natuurpunt De Torenvalk en De Bron, dan ook voor een veestapel waarvan de mestproductie afgestemd is op de bemestingsnoden van de eigen akkers. Pas dan kunnen we spreken van een circulaire landbouweconomie.

Lees het artikel mét links na op: http://www.westvlaamsemilieufederatie.be/landbouw-en-visserij/#veeteelt

Tekst Bart Vanwildemeersch
Meer weten? www.westvlaamsemilieufederatie.be/beleidsthema's/landbouw-en-visserij/#veeteelt

HET VERHAAL VAN DE DOENER

Pierre Hubau, boswachter bij het Agentschap Natuur en Bos in het West-Vlaamse Heuvelland.

Van waar je inzet en hoe begon het?

Ik ben geboren en getogen op een boerderij in de Vlaamse Ardennen. Na mijn middelbare studies studeerde ik topografie in Gent als voorbereiding op een job als landmeter. Toen wist ik al dat ik een 'buitenberoep' wilde. Ik liep stage bij Waters en Bossen en bracht er de publieke bossen in kaart in Oost- en West-Vlaanderen. Zo kwam ik in contact met heel wat boswachters. Ik had de smaak te pakken: ik volgde de zaterdagcursus 'boswachter', nam deel aan examens en in 1984 werd ik boswachter in Heuvelland. Ik had het geluk om van mijn hobby mijn beroep te maken.

Welke rol speelt de West-Vlaamse Milieufederatie daarin?

De West-Vlaamse Milieufederatie heeft zijn rol als koepelorganisatie in West-Vlaanderen door het ondersteunen van hun leden. De West-Vlaamse Milieufederatie is de link tussen milieuorganisaties en de Provincie (m.o.m. de regionale landschappen) en de Vlaamse overheid.

Waar gaat het volgens jou de goeie kant op in West-Vlaanderen?

In de bosarmste Provincie van Vlaanderen zijn de hogere overheden de laatste 30 jaar een achterstand aan het inhalen. Rond de stedelijke kernen worden stadsrandbossen aangelegd en bestaande bos- en natuurgebieden gekocht en opengesteld. Het regionaal landschap Westhoek heeft in haar werkingsgebied met aanplant en aanleg van kleine landschapselementen (bomenrijen, houtkanten, hagen en poelen) stapstenen ontwikkeld tussen diverse natuur- en bosgebieden.

Waar moet in onze provincie dringend de hand aan de ploeg?

Als handhaver-boswachter binnen bos- en natuurgebieden zou ik opteren voor meer

aanwezigheid op het terrein: met de bezoeker in gesprek gaan, communiceren en positief denken. Iets wat vandaag zeldzamer wordt door afslanking van personeel.

Welke 'groene' droom hoop je ooit verwezenlijkt te zien?

Die heb ik al mogen meemaken in mijn 35-jarige carrière! Mijn grootste voldoening is nog steeds gronden kunnen verwerven om deze in te richten voor bos- en natuurontwikkeling. Gemakkelijk? Nee, maar met mensen spreken opent deuren, alsook veel geduld hebben en kunnen relativeren.

Op welk plekje in de provincie kom je tot rust?

In West-Vlaanderen : de West-Vlaamse heuvels natuurlijk.

OVER DE SCHREVE

Bij ons in de Jordaan, waar de reigers in de grachten staan: Amsterdamse ecologische structuur als inspiratie

Veel West-Vlaamse steden en gemeenten maken hun plannen op voor de nieuwe legislatuur. Opvallend zijn de klimaatambities van, bijvoorbeeld, Izegem en Kortrijk om ruimte te maken voor water en biodiversiteit als speerpunt voor de komende 6 jaar. Van verspreide projectjes naar een integrale visie: Amsterdam kan hierin inspireren.

Akkoord, Roeselare is Amsterdam niet, maar de uitdagingen zijn voor elkeen dezelfde: klimaatverandering en verstening zorgen (oa.) voor wateroverlast, zomerse hitte-eilanden en achteruitgang van de biodiversiteit. We moeten ook allen wat dichter op elkaar leven, maar willen geen kwaliteitsverlies hebben. Amsterdam nam in 2011 de handschoen op en stippelde een allesomvattende visie 2040 uit. Van regenbestendige wijken (Rainproof Amsterdam), over groen-blauwe assen door de stad die aantakken aan de herstelde turflandschappen in het Noorden en bos in het zuiden. En, in Nederland gelden dezelfde principes als in West-Vlaanderen: het moet opbrengen. Maar we beperken ons even tot de ecologische visie.

Net zoals bij ons heeft Amsterdam steeds oog gehad voor publiek groen. Het belang van stedelijk groen werd gelijk gesteld met het belang voor recreatie van de stadsbewoners. Dat in dit groen ook hier en daar een diertje zat, was mooi meegenomen, meer niet. In 2010 kantelde deze beleidsvisie door de provinciale ecologische structuur –vastgelegd in een ruimtelijke verordening. Hierbij werden gebieden en verbindingszones aangewezen als onderdeel van een ecologisch netwerk, met als doel planten en dieren in de verstedelijkte Randstad zoveel mogelijk overlevingskansen te bieden. Dezelfde principes als in Vlaanderen, maar dan verordenend in praktijk gebracht.

De Amsterdamse ecologische structuur is een uitwerking en aanvulling op en verfijning van het provinciale ecologische netwerk. Amsterdam voegt een aantal dwars- en parallelverbindingen toe om het geheel sterker te maken. Bijkomend voordeel is dat de stad zelf ook natuurrijker wordt. Goed zichtbare soorten als kikkers, vlinders, reigers, libellen, egels en konijnen vergroten de belevingswaarde van de stadse groengebieden aanzienlijk.

Het principe waarmee de visie gestalte wordt gegeven, is eenvoudig: een kaart met de grote groene assen duidt de indicatieve verbindingswegen aan op grote schaal de ecologische hoofdstructuur. Het is evident dat heel wat van deze assen gelijk lopen met de blauwe assen van de blauwe structuurvisie. De indicatieve assen worden op kleinere schaal uitgewerkt. Vervolgens worden de lokale knelpunten aangeduid op de kaart, met - per punt- de kost om deze op te lossen en prioritering voor het aanpakken van de punten. En over de hele lijn worden maatregelen voor bijen en hommels meegenomen. Wijzigingen aan de kaart moeten op de gemeenteraad besproken worden.

Papieren plannen moeten ook leiden tot verandering. Als ruimtelijke plannen in aanmerking komen voor een toetsing door de stedelijke overheid, dan worden die plannen met deze ecovisie beoordeeld. Nieuwe projecten moeten op zoek gaan naar middelen om eventueel verlies van biodiversiteit en passage, te mitigeren (ter plaatse). Knelpunten worden bij bestaande en nieuwe infrastructuurprojecten opgelost, met middelen van de Stad, verschillende bestaande fondsen en eigen middelen van de ontwikkelaar. De Stad heeft ook een gedragscode, waarin ecologisch beheer in functie van een toenemende biodiversiteit, per zone wordt aangegeven. En bewoners worden, extra in de ecologische passages, aangemoedigd om natuurinclusief te bouwen (groendaken, nestkastjes, gevelbegroeiing, hagen, …). Met een interactieve kaart kunnen ze de lokale waarnemingen inbrengen en opvolgen. Ze kunnen nagaan welke knelpunten er reeds werden opgelost en worden meegenomen om buurtgericht zelf aan de slag te gaan. Zo krijgt de egel zijn passage onder het tuinhek om van het ene vijvertje naar de andere haag te wandelen.

Wil je meer te weten komen hierover? Kijk dan even op www.westvlaamsemilieufederatie.be/natuur-en-landschap/#Natuurverbinding

Maak zeker ook de verbinding met de regentuinen!
www.westvlaamsemilieufederatie.be/campagnes/#Regentuin

Tekst Bart Vanwildemeersch

Dirk Defauw
Burgemeester Brugge

‘Een harde betonstop voeren we nog niet uit, maar we proberen het bijkomend aansnijden van nieuwe open ruimte om te bebouwen toch zoveel mogelijk te beperken’

De Stad Brugge wil blijven groeien en nieuwe inwoners en ondernemers aantrekken, maar we willen ook de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving behouden en versterken. De tevredenheid van de Bruggeling over zijn woonomgeving vandaag is groot. Maar die tevredenheid wordt uiteraard ook mee bepaald door het groen en de open ruimte in de stad.

Daarom willen we als stad meer inzetten op het verhogen van het ruimtelijke rendement.

Door in te zetten op verdichting, het delen van ruimtes en het verweven van functies, verdwijnt de nood aan bijkomende bouwruimte. Door de ruimte efficiënter te gebruiken verdwijnt ook de nood om bijkomende harde bestemmingen in te plannen. Bovendien zijn er op vandaag in Brugge nog heel wat gebieden met een harde bestemming die nog kunnen worden aangesneden.

Een echte betonstop voeren we hier dus niet door, maar we proberen het bijkomend aansnijden van nieuwe open ruimtes om te bouwen toch zo veel mogelijk te beperken.

Door die gecombineerde inzet op verdichten en versterken van een groen en kwalitatief openbaar domein, zullen we in de praktijk in belangrijke mate evolueren richting betonstop, zonder ons echter helemaal vast te pinnen, moest er toch ergens hoge nood zijn aan extra aan te snijden bouwgrond.

Op die manier willen we de stad verder laten groeien, zonder in te boeten aan de kenmerkende (groene) kwaliteit. Richting burgers, bedrijven en huisvestingsmaatschappijen zetten we deze legislatuur dan ook hard in op renovatie. Leefkwaliteit gaat voor op woonkwantiteit.

Francis Benoit
Burgemeester Kuurne

‘We kiezen op vandaag duidelijk voor extra open ruimte’

Kuurne is de tweede dichts bevolkte gemeente van Vlaanderen. 13200 inwoners op 10 vierkante km. We zijn volledig ingekleurd als stedelijk gebied. De open ruimte die ons rest is schaars.

Wij beslisten vorig jaar -als eerste gemeente in Vlaanderen- om een woonuitbreidingsgebied te bevriezen. Op vandaag tellen we 8 woonuitbreidingsgebieden. Vijf ervan vallen binnen het afgebakende stedelijke gebied en zijn al in ontwikkeling. Ze zullen goed zijn voor 1300 nieuwe woningen. Dat is een grote uitbreiding van ons bestand dat nu reeds 5500 woningen telt. De 3 andere woonuitbreidingsgebieden liggen in het buitengebied. Het grootste, 17 hectare, hebben we in een ruimtelijk uitvoeringsplan bevroren tot 2040. De bestemming blijft dezelfde, het blijft een woonuitbreidingsgebied, maar zeker tot 2040 wordt het niet aangesneden.

Dit is een moedige keuze, want we blijven onder druk staan om toch te ontwikkelen. De ruimtemonitor van de intercommunale Leiedal toont aan dat er voldoende woningaanbod is in de regio. In Kuurne is het jurdische aanbod zelfs elf keer groter dan de behoefte.

We kiezen op vandaag duidelijk voor extra open ruimte. Laat ons eerst het binnen gebied volledig ontwikkelen, waar reeds investeringen werden uitgevoerd. Bovendien is het gebied dat we nu bevroren hebben totaal niet goed ontsloten. Het woongebied sluit namelijk enkel aan op landelijke wegen met open grachten die niet afgestemd zijn op een woonontwikkeling.

Kiezen hiervoor vraagt politieke moed.

Naast dit bevriezen kiezen we ook voor aanleg van 2 nieuwe parken. Het Vlaspark aan de monding van de Heulebeek en de Leie. Een nieuw Woonpark tussen Kuurne en Harelbeke waar open ruimte in park voor vereist is. En tot slot strijden we voor het behoud van de oude Leie-arm, die bedreigd is door de plannen van het kanaal Bossuyt-Kortrijk. Een ramp voor de biodiversiteit .

WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw zet zich in om samen met haar lidverenigingen en doelgroepen West-Vlaanderen tot een voorbeeldregio te maken waar een gezond leefmilieu en ecosystemen drager zijn van een welvarende ecologisch duurzame samenleving.

Bestuur West-Vlaamse Milieufederatie vzw

Voorzitter Eric Vandorpe
Penningmeester Marcel Heintjens
Secretaris Martine Langen
Bestuursleden Robrecht Pillen, René De Molder, Peter Hantson, Pol De Wulf, Aäron Fabrice en Kristina Naeyaert

Lidverenigingen

Momenteel overkoepelt de West-Vlaamse Milieufederatie 87 natuur- en milieuverenigingen, die werken in West-Vlaanderen.

Voor een volledig overzicht:
www.westvlaamsemilieufederatie.be/organisatie/wiezijnwij

Wil uw organisatie graag ook lid worden van onze koepel?
Stuur een mail met uw kandidatuur naar de voorzitter van de West-Vlaamse Milieufederatie: eric-vandorpe@scarlet.be

Adviesraden & overleg

Contactpersonen West-Vlaamse Milieufederatie

Provinciale Minaraad
Bart Vanwildemeersch

Procoro West-Vlaanderen
Eric Vandorpe en Katty De Wilde

Adviescomité buitenluchtrecreatie Westtoer
Bart Vanwildemeersch

Managementcomité plattelandsontwikkeling
Bart Vanwildemeersch

Overleg met De Vlaamse Waterweg
Eric Vandorpe

Bekkenraad Bovenschelde
Eric Vandorpe

Resoc Noord
Paul De Graeve en Marcel Heintjens

Kust 2020, TOPzone Kust, taskforce duurzame recreatieve visserij, ...
Bart Vanwildemeersch

Colofon tijdschrift

Het tijdschrift van de West-Vlaamse Milieufederatie verschijnt 3 keer per jaar: voorjaar – zomer/najaar – winter
Dit tijdschrift is jaargang 14, editie **voorjaar 2019**
Online ons tijdschrift lezen? issuu.com/wmfkoepel
Verantwoordelijke uitgever Eric Vandorpe | Standaardmolen 20 | Kuurne
Eindredactie secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be
Aan dit tijdschrift werkten mee Peter Hantson, Robrecht Pillen, Bart Vanwildemeersch, Katty De Wilde, Martine Langen, Pierre Hubau, Francis Benoit en Dirk De fauw.
Ontwerp Elise Verstraete
Coverfoto Poel Torhout ®Stad-Land-schap ‘t West-Vlaams hart
Overname van artikels en illustraties mag mits toelating van de redactie en bronvermelding: Tijdschrift West-Vlaamse Milieufederatie vzw.

Het drukken van dit tijdschrift verloopt 100% isopropylalcoholvrij met biologische inkten en chemievrije drukvormvervaardiging op 100% gerecycleerd papier door drukkerij Drukta

Dit tijdschrift en/of onze nieuwsbrief beleid digitaal ontvangen?
Stuur een mail naar: secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be

Contacteer ons

Secretariaat en maatschappelijke zetel West-Vlaamse Milieufederatie vzw
Beenhouwersstraat 7 – 2de verdieping | 8000 Brugge | 050 70 71 07
Mail secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be
Website www.westvlaamsemilieufederatie.be
Facebook www.facebook.com/wmfkoepel
Coördinator Katty De Wilde | 050 70 71 07
katty.de.wilde@westvlaamsemilieufederatie.be
Beleidsmedewerker Bart Vanwildemeersch | 050 70 71 07
bart.vanwildemeersch@westvlaamsemilieufederatie.be

De West-Vlaamse Milieufederatie is erkend als milieuorganisatie door de Vlaamse Overheid. De West-Vlaamse Milieufederatie wordt ondersteund door Provincie West-Vlaanderen.

met de steun van
west-vlaanderen
de gedreven provincie

Natuur en milieu, we gaan ervoor

Activiteiten West-Vlaamse Milieufederatie

2 maart 2019
West-Vlaamse Natuurstudiedag | Over bos in West-Vlaanderen.
KULAK Kortrijk.
Meer info: www.westvlaamsemilieufederatie.be/natuurstudiedag

Word jij kurkambassadeur in jouw gemeente ?

Meer info :

www.westvlaamsemilieufederatie.be/ambassadeurs-zorgen-voor-lancering-inzameling-kurken/ of

bart.vanwildemeersch@westvlaamsemilieufederatie.be

Ook graag je activiteit op onze cover?
secretariaat@westvlaamse milieufederatie.be

Meer activiteiten ontdekken?
www.westvlaamse milieufederatie.be

Hou onze facebookpagina in het oog!